

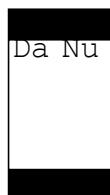
ALEGERILE LOCALE 2000

Sorin Dan Șandor, Liviu Radu

Abstract

The article presents the Romanian local elections held in June 2000. While local elections are often used by Romanian parties as a preliminary test of future general election, the electoral system used made them more than that. We have in here an incumbency effect that made mayors' re-election possible unregarding to their political affiliation, we have a different electoral campaign, with different vehicles of propaganda, and possible strange local coalitions among rival parties due to the fact that the presidents of county councils and deputy mayors are elected by the councilors.

Un prim element al alegerilor locale care merită menționat este absenteismul. Rata participării la vot a fost mult sub așteptări, fiind un record negativ al alegerilor de până acum (deși unele alegeri locale intermediare ne-au oferit participări la vot de 10%). În turul I al alegerilor locale s-au prezentat la vot 50.85% dintre cei înscriși pe listele electorale. Spre comparație, în 1996 la parlamentare prezența a fost de 76.01%, iar la alegerile locale de 56.47% în 1992 la alegerile locale 65% iar la alegerile generale 72.68%, deci avem de a face cu o scădere continuă, care poate fi explicată în principal prin dezamăgirea cetățenilor față de politică. Interesul față de alegeri a fost în consecință destul de redus. Iată cum se prezintă interesul față de campania electorală, eforturile pe care le-au făcut cetățenii pentru a se informa (sursa: sondaj Metro-Media Transilvania, august 2000):

În România alegerile locale s-au desfășurat și în acest an, ca și în 1992 și 1996 cu câteva luni înaintea alegerilor generale. În consecință, rolul lor este și cel de test, o ultimă repetiție cu public înaintea mării premiere. Forțele politice își pot evalua potențialul, victoriile repurtate în alegerile locale pot constitui argumente în campania electorală următoare iar eșecurile pot fi lecții pentru cei care le-au suferit.

Precedentele alegeri locale ne-au putut da indicații prețioase despre ceea ce se va întâmpla la alegerile parlamentare sau chiar prezidențiale. Aceste indicații poate fi citite într-un fel sau altul, dar doar cei care le-au citit corect vor avea de câștigat.

Trebuie menționat un aspect: rezultatele din alegerile locale sunt în general mai proaste în alegerile locale decât în cele generale pentru partidele sau alianțele mai puternice. Dacă privim rezultatele obținute la alegerile locale din 1996 – pentru consiliile județene - față de cele parlamentare (Camera Deputaților) de principalele partide vom vedea că PDSR a crescut de la 16.28% la 21.52%, CDR de la 19.58% la 30.17%, USD de la 11.21% la 12.93%. Celelalte partide, cu excepția PRM au scăzut. Mai mult, dacă la locale 9 partide obținuseră procentaje de peste 3%, la generale doar 6 au reușit să intre în Parlament. Cauzele sunt mai multe, poate principala cauză constituind-o caracterul local, prezența unor candidați puternici la postul de primar reușind să determine obținerea unor scoruri mai mari de către formațiuni politice mai puțin importante câtă vreme în cazul alegerilor generale partidele mari au candidați puternici la prezidențiale care își trag partidul după ei, candidații independenți mai obțin și ei câteva procente (3.43% în '96), campania electorală desfășurată la nivel local poate fi dusă în condiții relativ egale de partide, câtă vreme în campania electorală pentru generale partidele mari desfășoară o campanie de la centru mult mai eficientă, ș.a.

Alegerile locale din 1992 au oferit câteva chei de lectură pentru viitoarele alegeri. Astfel, nou constituita Convenție Democratică a reușit să câștige mandatele de primar în majoritatea marilor orașe, arătând în același timp că poate fi o alternativă pentru FSN. În mod eronat, ghidându-se mai mult după rezultatele din mediul urban, CDR a citit rezultatele ca o avanpremieră a unei viitoare victorii în alegerile generale, deși obținuseră doar 24.3% din voturile exprimate pentru consilierii locali față de 33.6% obținute de Frontul Salvării Naționale, considerându-se viitori câștigători. Alegerile au dat câștig de cauză FDSN poate și datorită faptului că noii primari ai Convenției nu dăduseră satisfacțiile

așteptate. Partidul Național Liberal a citit și el într-un mod eronat rezultatele, considerându-se principala forță din Convenție. Nemulțumiți de împărțirea candidaturilor și de colaborarea cu UDMR liberalii au părăsit CDR. Sancțiunea din partea electoratului a fost dură: PNL nu a reușit să obțină nici 3%, părăsind pentru 4 ani parlamentul. FSN a citit rezultatul alegerilor ca pe un eșec. Divizarea sa la doar două luni după alegeri a fost considerat o eroare datorată conflictului dintre cei doi lideri, Ion Iliescu și Petre Roman, dar pe plan electoral a fost benefică, scorul cumulat al celor două noi formațiuni politice depășindu-l pe cel obținut de FSN la alegerile locale (37.9% față de 33.6%).

În 1996 rezultatele au prefigurat corect viitorul politic al țării. Pe primul loc s-a situat CDR, cu 19.58% din voturile pentru consiliile județene, urmată de PDSR cu 16.28% și USD (coaliția dintre Partidul Democrat și Partidul Social Democrat) cu 11.21% și UDMR cu 7.24%. PDSR nu doar că pierduse primul loc, dar se și constituise împotriva sa coalitiția CDR-USD-UDMR, care obținuse rezultate foarte bune. Alegerile generale au confirmat că populația dorea schimbarea.

Lecții au încercat să tragă și celelalte formațiuni politice. Câteva formațiuni politice situate aproape de pragul electoral au încercat să constituie coaliții care să constituie biletul de intrare în Parlament. Astfel au apărut Alianța Național Liberală (Partidul Alianței Civice+Partidul Liberal 1993) și Uniunea Națională de Centru (Partidul Democrat Agrar+Mișcarea Ecologistă din România+Partidul Umanist Român). Dacă însumăm procente obținute la locale de partidele componente vom obține 5.94% pentru ANL respectiv 6.02% pentru UNC. În realitate politica este diferită de matematică: suma voturilor unei coaliții este diferită de suma voturilor pentru fiecare partid component. Noile coaliții nu aveau o identitate politică distinctă și nu contau față de miza politică a alegerilor generale din 1996, schimbarea. În plus, nici nu au dispus de candidați puternici pentru prezidențiale: Nicolae Manolescu (ANL) a obținut doar 0.71%, iar Ioan Pop de Popa (UNC) 0.47%. Consecința a fost logică: ambele coaliții nu au reușit intrarea în Parlament.

UDMR a tras alte învățăminte. Uniunea s-a confruntată la alegerile locale cu candidați independenți provenind din rândurile minorității maghiare care au câștigat deși nu fuseseră agreați de UDMR. Pentru alegerile din 2000 s-a recurs la o altă practică decât cea a desemnării de către structurile politice a candidaților: alegeri preliminare. Membrii minorității maghiare sunt invitați să voteze pentru desemnarea candidaților pe care-i doresc.

Chiar dacă participarea la aceste alegeri preliminare a fost relativ restrânsă, este o dovadă de exercițiu democratic care nu poate da pe termen lung decât rezultate pozitive.

Care ar fi posibilele învățăminte care pot fi trase de pe urma alegerilor locale din iunie? Reacțiile de imediat după aflarea rezultatelor au fost influențate major de rezultatele pentru Primăria Municipiului București, cea mai puternic mediatizată, pentru care eforturile financiare au fost cele mai mari și în care s-au aruncat candidați “grei”. Astfel, după primul tur PNL a cărui candidat obținuse doar 8% era dezamăgit. CDR a acuzat PNL pentru că prin decizia de a participa singur la locale a subminat șansele Convenției în București (neglijând slaba prestație a propriului candidat și slaba performanță în funcție nu numai a primarului CDR Viorel Lis, dar și a primarilor din sectoare). PDSR și PD se considerau învingători (doar ultimii au triumfat în cele din urmă).

Rezultatele din teritoriu au oferit o altă perspectivă. Iată rezultatele obținute pentru Consiliile Județene, în comparație cu cele obținute în '96:

Partidul	Mandate	Voturi	%	%96
PDSR	496	2200806	27.26%	16.28
PD	205	803689	9.95%	11.21
CDR	156	605541	7.50%	19.58
APR	173	596846	7.39%	-
PNL	160	563255	6.98%	-
PRM	143	533854	6.61%	4.04
UDMR	135	512413	6.35%	7.24

Se poate observa că marele câștigător este de departe PDSR, care a obținut cu aproape 11% mai multe voturi. PDSR, mai ales pe fondul căderii CDR, a reușit să se situeze pe primul loc în majoritatea județelor. Dintre capitalele de județ PDSR și-a adjudecat 19.

Partidul Democrat a reușit un surprinzător loc II, surprinzător mai ales pentru că sondajele în creditau cu mai puține procente. Chiar dacă este în scădere față de 1996 (când candidase împreună cu PSDR), mai ales prin alegerea lui Traian Băsescu ca primar al capitalei, PD se dovedește o forță politică destul de redutabilă.

Convenția Democratică a înregistrat un eșec neașteptat de sever. Procentul de 7.5% este extrem de mic, sugerând o adevărată degringoladă. CDR (în varianta de la alegeri, fără

PNL, fiind mai degrabă PNT-CD) pare să fie considerat principalul vinovat pentru situația economică precară a țării. CDR a câștigat doar în două reședințe de județ: Timișoara, vechi fief al convenției, și în Târgu-Mureș, cu totul surprinzător, în turul II, pe baza susținerii întregii populații românești și în condițiile unei mai slabe prezențe la vot a maghiarilor.

Alianța pentru România a confirmat ceea ce spuneau sondajele: după un vârful de formă cu câteva luni mai devreme, partidul a început să scadă vertiginos, sub povara scandalului Costea și nu numai. Alegerile locale nu au putut să oprească această cădere. Având puține personalități de marcă, capabili să câștige posturile de primari pentru care candidau, scorul Alianței a fost destul de mic.

Partidul Național Liberal a înregistrat o victorie relativă. Desprinderea sa din CDR s-a datorat în mare măsură dorinței de a demonstra partenerilor de coaliție că nu este un partid de rangul doi, sub PNT-CD. Din acest punct de vedere partidul a reușit. În plus, au obținut și victorii importante la primării cum ar fi Brașov, Baia-Mare, Deva și Giurgiu.

PRM a obținut rezultate relativ constante în județe, victoria cea mai importantă fiind cea de la Cluj a locotenentului lui Corneliu Vadim Tudor, Gheorghe Funar (deși doar în turul II și cu 53% din voturi). Chiar în Cluj s-a constatat că împotriva lui Gheorghe Funar (și implicit a PRM) s-au coalizat toate partidele politice, ceea ce poate arăta că PRM a ajuns izolat din punct de vedere politic.

UDMR și-a obținut procentul obișnuit (6-7%), în ușoară scădere față de 1996. O pierdere importantă a constituit-o Primăria din Târgu-Mureș, unde candidatul UDMR ar fi câștigat din primul tur dacă nu exista un candidat al Partidului Liberal Democrat Maghiar care să-i "fure" o parte din votul electoratului de origine maghiară și din turul II dacă maghiarii se mobilizau la vot. În județul Harghita a existat o pierdere la nivelul Consiliului Județean, determinată de existența unei liste de candidați independenți din zona Odorhei, care au obținut 4 mandate de consilieri.

După alegerile locale și în perspectiva celor generale scena politică românească a intrat într-o febră a mutărilor care să întărească sau să salveze șansele partidelor.

Partidele mici, confruntate cu rezultate slabe la locale, caută soluții care să le ofere intrarea în Parlament. Astfel, Partidul Socialist și Partidul Social Democrat au fuzionat și colaborează cu PDSR, pe listele cărora le vor fi oferite locuri. Uniunea Forțelor de Dreapta și Alianța Națională Creștin-Democrată au revenit în Convenția Democratică (acum într-o

nouă formulă și cu un nou nume, CDR2000), PUNR și PNR și-au unit forțele în Alianța Națională și speră ca Marian Munteanu candidatul lor surpriză la prezidențiale să-i treacă pragul electoral.

Evoluțiile cele mai spectaculoase s-au înregistrat în domeniul candidaților la prezidențiale. Retragerea din cursă a președintelui Emil Constantinescu a fost o primă mare surpriză. După aceea era să se înregistreze o fuziune-șoc între PNL și ApR, în jurul unui tandem Teodor Meleșcanu-Teodor Stolojan, dar în final Teodor Stolojan a preferat PNL ca vehicul politic în cursa pentru Cotroceni. CDR2000 a reușit să găsească în persoana primului ministru Mugur Isărescu un candidat (chiar dacă acesta se declară independent) care să le atragă voturi.

Un factor care a fost menționat doar în trecere în analiza candidaților a fost calitatea candidaților și influența lor asupra votului.

În 1996 doar 17.5% dintre primarii din 1992 au rămas în funcție (conform Asociației ProDemocrația). Nu cunosc situația din 2000, dar există semne că mult mai mulți dintre primari au rămas în funcție. La nivelul primarilor din reședințele de județ au rămas în funcție pentru al treilea mandat Gheorghe Funar (Cluj-Napoca, PRM), Csedo Csaba (Miercurea-Ciuc, independent), Constantin Simirad (Iași, P. Moldovenilor) – în ciuda schimbării partidului din partea căruia au candidat și Almos Albert (Sfântu-Gheorghe, UDMR). Un al doilea mandat l-au obținut și alți primari care au candidat de data aceasta ca independenți sau din partea altor partide politice. Cheia succesului lor l-a constituit buna apreciere de care se bucură aceștia din partea electoratului.

Un sondaj efectuat de IMAS în perioada 4-18 mai, deci la începutul campaniei electorale ne arată că primarii din Cluj, Craiova, Iași sau Timișoara se bucurau de sprijinul populației și că urmau să primească votul ei. În tabelul următor vom prezenta situația primilor candidați din punctul de vedere al intenției de vot din fiecare oraș, gradul de încredere față de fiecare dintre ei precum și intențiile de vot pentru primar și Consiliul Local.

Craiova Mulțumiți de activitatea primarului – 79%	Foarte multă încredere	Multă încredere	NS/NR	Intenție de vot	Intenție de vot Consiliul Local
Vasile Bulucea (PDSR)	20%	40%	5%	73	50
Jan Marian Marinescu (PD)	4%	18%	38%	12	10

Florin Stanescu (CDR)	1%	1%	88%	3	7
Marin Lungu (PSM)	1%	4%	74%	2	1
Florea Moraru (APR)	1%	3%	84%	2	11
Ovidiu Mario Oprea (PNL)	0%	2%	88%	2	5
Timișoara Mulțumiți de activitatea primarului – 71%					
Gheorghe Ciuhandu (CDR)	13%	37%	11%	52	27
Viorela Oancea (PNL)	5%	21%	21%	11	11
Borza Dorel (PD)	2%	15%	38%	11	10
Simion Surdan (PDSR)	0%	1%	90%	7	20
Rodica Vlad (ANCD)	2%	8%	72%	5	-
Iași Mulțumiți de activitatea primarului – 80%					
Constantin Simirad (P. Moldovenilor)	19%	39%	9%	65	16
Dan Carlan (PNL)	2%	11%	32%	10	10
Traian Dobrescu (PDSR)	3%	9%	50%	11	28
Vasile Dumitriu (ApR)	2%	10%	55%	4	11
George Nichita (PD)	1%	6%	47%	4	5
Cluj Mulțumiți de activitatea primarului – 71%					
Gheorghe Funar (PRM)	23%	28%	5%	56	23
Șerban Rădulescu (CDR)	4%	15%	40%	16	13
Eckstein Kovacs Peter (UDMR)	4%	5%	66%	12	17
Theodor Groza (PDSR)	2%	7%	58%	4	15
Aurel Tămaș (PUR)	2%	8%	33%	3	-

Rezultatele finale au fost, desigur, altele decât cele din sondajul IMAS, confirmând faptul că nici sondajele nu sunt perfecte și că o campanie electorală își are efectul său. Învingătorii au fost, totuși, cei scontati, Vasile Bulucea (75.21%), Gheorghe Ciuhandu (65.76%), Constantin Simirad (57.51%) și Gheorghe Funar (53.13%), toți în turul II.

Am preferat tabelul de mai sus pentru că din el se desprind câteva concluzii:

- În orașele în care primarul este foarte bine apreciat el este persoana care întrunește cele mai mari intenții de vot, indiferent de partidul căruia aparține;
- Conracandidații unui primar puternic nu se bucură de încrederea electoratului; mai mult, mulți nu se știu sau nu răspund dacă ar putea avea încredere în aceștia (coloana NS/NR), chiar dacă unii dintre aceștia sunt personalități politice care ar trebui să fie cunoscuți măcar pe plan local (Eckstein Kovacs era ministrul pentru minorități, Jan Marinescu prefectul Doljului, Viorel Oancea sau Theodor Groza foști primari și secretari de stat ș.a.)

- Un candidat puternic nu reușește să-și tragă partidul prea mult în sus. Diferența între intențiile de vot pentru primar și pentru Consiliul Local sunt foarte mari (la Craiova 73% față de 50%, la Timișoara 52-27, la Iași 65-16 iar la Cluj 56-23).

Aceste date ne arată că electoratul românesc a câștigat acea maturitate (sau măcar acel scepticism sănătos) care să-i permită să facă deosebirea dintre un candidat și partidul politic care-l susține, astfel încât să nu voteze automat candidatul partidului politic preferat sau, invers, să voteze pentru Consiliul Local lista partidului candidatului preferat. Ceea ce se pare că lipsește încă electoratului românesc este evaluarea mai precisă a performanței primarilor în funcție. Cel puțin în cazul primarilor din Cluj sau Iași multe voci susțin că de fapt sunt apreciați primari care se agită mult, dar fac mai puțin, primari care sunt caracterizați și printr-un stil de conducere foarte autoritar, mai puțin democratic.